

Україна у фокусі

11 – 17 лютого

2013 року

ЗМІСТ

<i>I. Огляд політичних подій за тиждень.....</i>	<i>3</i>
<i>II. Аналітична довідка.....</i>	<i>4</i>
<i>Міжнародна політика.</i>	
<i>Борги, труба і газ: холодна війна триває?.....</i>	<i>4</i>

I. Огляд політичних подій за тиждень

11
лютого

Парламент залишається в облозі. Лідери парламентських фракцій так і не дійшли згоди щодо питання персонального голосування, тож сьогодні минув уже сьомий день відтоді, як опозиціонери заблокували трибуну Верховної Ради.

13
лютого

НАК «Нафтогаз України» підписала угоду з «Туркменгазом» про закупівлю і видобуток газу в Туркменістані. Зокрема за словами Віктора Януковича, Україна зацікавлена у поновленні постачання газу з Туркменістану і може купувати блакитне паливо як для власних потреб, так і для подальшого експорту в Європу. Український та туркменський президенти в Ашгабаті узгодили ціну та об'єми туркменського блакитного палива, який купуватиме Україна.

Апеляційний суд Києва розпочав судові засідання у справі про вбивство бізнесмена Євгена Щербаня, яке закидають ув'язненій Юлії Тимошенко. Самої экс-прем'єрки на засіданні не було, але суддя Оксана Царевич заявила, що отримала факсом заяву від Тимошенко, яка «містить явну зневагу до суду». За неповагу до суду на экс-прем'єра наклали штраф у 17 тисяч гривень.

Такий самий штраф отримав і адвокат Юлії Тимошенко Сергій Власенко. Зі слів захисника экс-прем'єра, його оштрафували за те, що перебив суддю, коли він намагався донести інформацію про те, що його підзахисна не відмовлялася їхати до суду, а, навпаки, наполягала на своїй присутності при допиті свідка.

14
лютого

Відбувся допит свідка у справі про вбивство Євгена Щербаня Ігоря Мар'їнкова. З його слів, замовлення на вбивство Щербаня надійшло від экс-прем'єрів Павла Лазаренка і Юлії Тимошенко, а мотивом для вбивства були бізнес-інтереси цих чиновників. Однак відповідаючи на запитання адвокати Юлії Тимошенко Сергія Власенка, свідок відповів, що особисто не був знайомий з Лазаренком і Тимошенко, а ті люди, зі слів яких він розповідає про обставини вбивства, померли 10 років тому. Ігор Мар'їнков пояснив, що 17 років не згадував прізвища Юлії Тимошенко, тому що в попередніх протоколах слідства воно не фігурувало.

15
лютого

Новий свідок у справі про вбивство народного депутата Євгена Щербаня Сергій Зайцев під час допиту у суді заявив, що экс-прем'єр Юлія Тимошенко заплатила за вбивство Щербаня 3 млн дол. Такі свідчення від дав, посилаючись на слова колишнього радника экс-прем'єра України Павла Лазаренка Петра Кириченка. Як повідомив Зайцев, особисто з Тимошенко він не був знайомий, але має таку інформацію зі слів Кириченка, з яким перебував у родинних зв'язках.

Верховна Рада так і не запрацювала на цьому тижні. Опозиціонери не розблоковують парламент і продовжують вимагати запровадження персонального голосування.

II. Аналітична довідка

✓ Міжнародна політика

БОРГИ, ТРУБА І ГАЗ: ХОЛОДНА ВІЙНА ТРИВАЄ?

12-14 лютого відбувся офіційний візит Президента України Віктора Януковича до Туркменістану. 13 лютого було повідомлено про підписання меморандуму про взаємопорозуміння між державними енергетичними компаніями України й Туркменістану – «Нафтогаз України» і «Туркменгаз», який передбачав згоду туркменської сторони на відновлення постачань газу до України та країн Європи. Водночас протягом тижня в ЗМІ потрапила інформація про переговори українських і російських посадовців щодо створення консорціуму з управління українською газотранспортною системою (ГТС) без участі Європейського Союзу (ЄС). Зрештою, продовжилася і словесна перепалка між Україною та Росією з приводу виставленої останньою вимоги сплатити борг у 7 млрд доларів за недобір російського газу у 2012 році.

Про що свідчить низка таких суперечливих подій у газових відносинах України й Росії? Яка доля чекає україно-російський газовий контракт і українську ГТС?

Шантаж і образи

Події останнього тижня вкотре підтвердили, що свої відносини і з Росією, і з ЄС українська влада намагається будувати на шантажі обох сторін. Побоюючись із певних причин звертатися в Стокгольмський арбітражний суд для перегляду газового контракту з Росією, що стало б найбільш адекватним рішенням за нинішніх умов, українська сторона й надалі всіляко намагається отримати нижчу ціну на російський газ завдяки погрозам, вмовлянням й іншим непідкріпленим реальними діями риторичним формам. Цього разу в

пригоді стала «туркменська карта»: вочевидь, заява про підписання меморандуму з «Туркменгазом» була покликана зробити росіян поступливішими в питаннях перегляду ціни на газ. Однак, як зазвичай останнім часом, на успіх такого кроку сподіватися навряд чи варто, адже наразі Україна не має фізичної можливості отримувати туркменський газ інакше, як територією Росії. Тому без доброї волі «Газпрому» про відновлення поставок газу з Туркменістану можна забути, а отже тиск на росіян можливою

енергетичною диверсифікацію у цьому разі заздальгідь приречений на невдачу.

Дещо схоже продовження отримала й українська енергетична стратегія на західному напрямку. У цьому випадку, втім, вона спрямована радше на залякування ЄС можливою енергетичною інтеграцією України зі своїм північним сусідом заради того, аби отримати від Європи кошти на модернізацію власної ГТС і захист від монополії «Газпрому». Засоби досягнення цієї мети також не були новими. З одного боку, було запущено інформацію про переговори щодо створення двостороннього консорціуму з управління ГТС. З іншого боку, українські посадовці, в

тому числі Президент Янукович, продовжили нарікати на незговірливість і пасивність європейської сторони в питаннях кредиту на модернізацію ГТС і відсутності реакції на вимоги «Газпрому» виплатити борг за незакуплений газ. Однак і тут підстав для оптимізму вкрай мало: по-перше, небажання української влади реформувати свій енергетичний сектор є багато в чому нездоланною перешкодою для її ефективної секторальної співпраці з ЄС; по-друге, страшилки про входження України до орбіти впливу Росії з часом впливають на позицію європейських чиновників усе менше й менше.

Ведмежа послуга

Поза тим, поведінка «Газпрому» щодо висунення претензій «Нафтогазу», що, вочевидь, стала реакцією на укладення угоди між українським урядом і транснаціональною корпорацією «Shell» стосовно видобутку сланцевого газу, може парадоксальним чином зіграти на руку українській компанії. Цілком вірогідно, що відмова України виконати вимогу «Газпрому» може зрештою призвести до розгляду справи в судовому порядку. А зважаючи на дуже сумнівну юридичну обґрунтованість 7-мільярдного боргу, українська сторона матиме непогані шанси на перемогу. Крім того, у відповідь «Нафтогаз» може висунути претензії російській державній компанії щодо невиконання тією умови контракту про мінімальний обсяг газу, який вона має прокачувати територією України – навіть попри відсутність в угоді прямих санкцій за

невиконання цієї умови. Навіть більш важливим є те, що судовий конфлікт із «Газпромом» може спонукати «Нафтогаз» до перегляду самих положень контракту в Стокгольмському арбітражі, чого українська енергетична компанія так довго раніше уникала. А перемога «Нафтогазу» в такому разі цілком може стати реальністю, зважаючи на прецеденти програшів «Газпрому» іншим європейським компаніям у схожих справах.

Вірогідність такого сценарію, втім, поки під великим питанням. По-перше, реакція України на виставлення боргу «Газпромом» була хоч і досить адекватною, однак не обґрунтованою: українські чиновники чомусь не змогли доступно пояснити безпідставність вимог російської сторони попри наявність досить переконливих юридичних аргументів, згадуваних українськими експертами. Відповідно, українське керівництво

має звертати увагу не лише на поширення заяв у публічному просторі, а зосередитись на ґрунтовній підготовці до можливого судового розгляду справи. По-друге, було б доцільно, аби поведінка української сторони в суді була спрямована не лише на захист власного права не виплачувати штраф, а й на перегляд не вигідних для себе положень контракту – а цього бажання українські керівники

поки що не демонструють. По-третє, українській владі не слід відмовлятися від судової тяганини з «Газпромом» заради створення двостороннього консорціуму з управління ГТС як нібито комфортнішого способу зниження ціни на російський газ. За нинішніх умов це з великою вірогідністю стане першим кроком до повної втрати енергетичної незалежності України.

Висновки

Таким чином, події останнього тижня засвідчили бажання України й надалі використовувати у своїх енергетичних стосунках із Росією та ЄС непрямі форми шантажу, слабо підкріплені реальними справами. Якщо росіяни українська влада намагалася зробити поступливішими, повідомивши про укладення меморандуму щодо поставок туркменського газу, який ні до чого не зобов'язує, то європейську сторону, за її задумом, мала стривожити перспектива створення двостороннього консорціуму з управління українською ГТС без участі ЄС. Поза тим, козир у руки «Нафтогазу» може дати сам «Газпром» своїми наполяганнями на необхідності виплатити штраф за невикуплений газ: якщо справа дійде до розгляду в Стокгольмському арбітражі, це може спонукати українську сторону до більш радикальних дій у напрямі перегляду положень контракту 2009 року. Важливо, однак, аби заради розв'язання проблеми ціни на газ українська влада не відмовилася від цієї лінії поведінки на користь створення спільного з росіянами консорціуму з управління ГТС: за таких умов про самостійну енергетичну політику можна буде забути.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

Ірина Бекешкіна

Марія Золкіна

Юлія Ільчук

Олексій Сидорчук

Головний редактор випуску: Ірина Філіпчук